

DE TWEEDE WERELDOORLOG DOOR DE OGEN VAN
EEN NEUTRALE BELG

ROBERT DE TELDER

Wettelijk depot: D/2007/Robert De Telder/Auteur
uitgever

Trefwoorden: geschiedenis Tweede Wereldoorlog,
Holocaust

ISBN: 9789402130676

NUR code 689

© Verantwoording beeldmateriaal:

Alle afbeeldingen behoren tot het 'public domain.' De auteur heeft zijn uiterste best gedaan alle bronnen te vermelden en verontschuldigt zich voor eventuele omissies.

INLEIDING:

Het zaad voor de Tweede Wereldoorlog werd al in november 1918, bij het tekenen van de wapenstilstand te Compiègne en het jaar daarop in juni 1919 met het Verdrag van Versailles, gestrooid. Het Duitse volk werd in de daaropvolgende jaren vernederd en zelfs uitgehongerd, zodat er een rijpe voedingsbodem ontstond voor vele radicalen, met Adolf Hitler voorop. In 1919 werd de kaart van Europa opnieuw getekend. De Oostenrijks-Hongaarse Dubbel-monarchie werd hoewel niet de hoofdschuldige voor het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog vernietigd en opgedeeld in zeven staten, deels oude, deels nieuwe. Polen werd als nieuwe staat samengesteld uit delen van Rusland, Duitsland en Oostenrijk. Tsjecho-Slowakije zag als gloednieuwe staat het levenslicht. Dit alles vormde 20 jaar later de aanleiding tot het uitbreken van het tweede conflict tussen Duitsland en Engeland. Ik wil gedetailleerd en chronologisch de periode van 1938 tot 1945 doorlopen. Ik voeg er voor ongeveer elk kwartaal een situatiekaart met beschrijving bij.

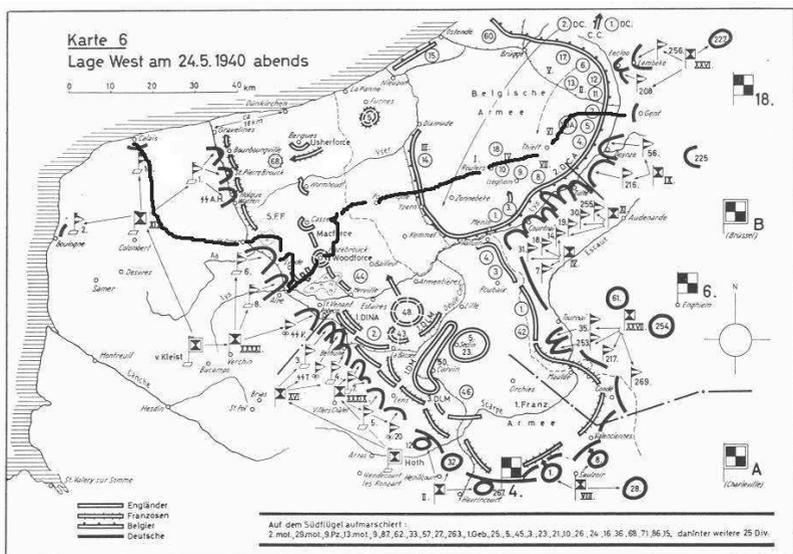
Het is ook mijn bedoeling enkele persoonlijke noten toe te voegen. Het gaat namelijk over de persoonlijke overleveringen van mijn ouders en grootouders. Gefascineerd luisterde ik steeds naar mijn ouders en grootouders wanneer zij over de oorlog verhaalden. Mijn moeder bijvoorbeeld kon, hoewel zij in mei 1940 slechts 11+ jaar oud was, met nauwkeurigheid de Noord-Franse hoeve beschrijven waar zij op de vlucht in mei 1940 met haar nog jongere zusters en moeder gestrand waren en hun noodlot afwachten. Als kind vroeg ik hen dikwijls om over *'den oorlog'* te vertellen. Ik vond het toen nog avontuurlijk en besepte helemaal niet hoeveel angst en lijden het oorlog met zich meebrengt. Deze vertellingen moeten bewaard blijven. Vooral de morgen van 10 mei 1940 zal belicht worden, wanneer voor de gewone man te Berchem bij Antwerpen de oorlog op een nogal bruske manier begon. Zonder verwittiging vooraf, zoals we in de geschiedenisboeken lezen, vielen de Duitsers België en onze buurlanden binnen. In de Groenenhoek, een wijk van Berchem nabij de luchthaven, (toen nog het vliegveld van Deurne genoemd), hoorde men 's morgens vroeg het geluid van (veel) vliegtuigen en explosies.

De oorlog was begonnen. De moffen slaagden erin om zelfs het gekkenhuis van Mortsel met hun bommen te raken met als gevolg dat tientallen verdwaasde gekken daarop in de buurt rondzwierven.

Daarna volgde de vlucht, de achttiendaagse veldtocht

van het Belgische Leger, de capitulatie en de terugkeer naar een bezet land.

Al deze verhalen zal ik in het vervolg van dit boek zo chronologisch mogelijk overbrengen. De generatie die de Tweede Wereldoorlog meemaakte heeft hierover heel wat herinneringen.

© Hans-Adolf Jacobsen, Dünkirchen, 1958- bewerkt door de auteur

Situatiekaart van het frontverloop op 24 mei 1940. De stippellijn geeft de vluchtroute van mijn grootmoeder met haar kinderen weer. Doorheen het oorlogsgeweld vluchtten zij voor de Duitsers over Poperinge, Hazebrouck en andere plaatsen in Noord Frankrijk, om uiteindelijk door de Duitse troepen ingehaald te worden.

HET BEGIN

Misschien vreemd voor velen, maar eigenlijk moet ons verhaal over de Tweede Wereldoorlog aanvangen met de trieste geschiedenis van de verdrukking van de Joden in de negentiende en twintigste eeuw in Europa. Voor revisionisten of zogenaamde negationisten is de Joodse vervolging en uiteindelijke genocide door de nazi's slechts een detail. Het uitspreken van zulke zaken, illustreert hun moedwil en gebrek aan kennis. Dat Hitler besloot om na het debacle voor Moskou in december 1941 en gevolgd door de deelname van Amerika aan het conflict, de strijd toch voort te zetten, krijgt alleen zin wanneer we beseffen dat hij van dan af besloten had alle Joden onder zijn controle te laten opjagen en vermoorden. Antisemitisme is een gegeven dat niet alleen tot Nazi-Duitsland te herleiden valt maar waar vele Europese volken schuldig aan waren. Frankrijk en Rusland stonden hier einde 19de eeuw, op kop. De oprichting van de zionistische Beweging, waarvan het eerste congres in 1897 AD te Bazel plaatsvond, o.l.v. Theodor Herzl (1840-1904), was een gevolg van Frans antisemitisme. Herzl was een Oostenrijkse journalist en de Dreyfus-affaire zette hem ertoe aan de zionistische beweging te stichten. Alfred Dreyfus, een Joodse kapitein in het Franse leger, werd in 1894 gearresteerd en veroordeeld op beschuldiging van spionage voor het keizerrijk Pruisen. De veroordeling van Dreyfus werd gestimuleerd door de antisemitische gevoelens die in Frankrijk leefden. Naar aanleiding van dit proces schreef

Herzl, die als journalist het proces van nabij gevolgd had, zijn boek "Der Judenstaat", waarin hij als enige oplossing voor het zogenaamde Jodenvraagstuk de stichting van een Joodse staat voorstelde. Herzl bepleitte tot in de hoogste kringen van vele landen zijn idee. Verscheidene leiders, koningen en eerste ministers voelden er wel iets voor. Joodse zakenlui gaven miljoenen dollars voor de aankoop van land van Arabische en Turkse landeigenaars die landerijen in Palestina hadden, maar er zelf niet woonden. De zionistische beweging groeide gestaag door en kon op invloedrijke leden binnen haar rangen bogen: zulk een belangrijk lid was o.a. Lord Rothschild, één van de toonaangevende Joden in Engeland. Omstreeks 1880 kocht baron Edmond de Rothschild voor het eerst land in Palestina. Na enige jaren bezat hij circa 50.000 hectaren land, waarop Joden zich konden vestigen. Een andere Rothschild verkreeg voor de zionistische beweging een officiële verklaring die was opgesteld door de Britse minister van Buitenlandse Zaken, lord Balfour. Ze werd bekend als de 'Balfourverklaring'. De Eerste Wereldoorlog opende belangrijke perspectieven voor het Joodse streven naar een eigen staat. Turkije, dat de zijde van Duitsland in deze oorlog gekozen had, verloor tijdens dit conflict al haar Arabische gebieden plus Palestina. In 1917 veroverden de Britten Jeruzalem op de Turken, kort nadat de 'Balfour'-verklaring wereldkundig gemaakt was. In deze verklaring hadden de Britten de Joden een 'nationaal tehuis' in Palestina beloofd.

Foreign Office, November 2nd, 1917

Dear Lord Rothschild

I have much pleasure in conveying to you, on behalf of His Majesty's Government, the following declaration of sympathy with Jewish Zionist aspirations which has been submitted to, and approved by, the Cabinet.

*"His Majesty's Government view with favour the establishment in Palestine of **a national home** for the Jewish people, and will use their best endeavours to facilitate the achievement of this object, it being clearly understood that nothing shall be done which may prejudice the civil and religious rights of existing non-Jewish communities in Palestine, or the rights and political status enjoyed by Jews in any other country."*

I should be grateful if you would bring this declaration to the knowledge of the Zionist Federation.

Yours sincerely, Arthur James Balfour

Eigenbelang zorgde er echter voor dat de Britten in de periode tussen de twee wereldoorlogen hun belofte niet nakwamen en dat zij het hele gebied, zowel ten oosten als ten westen van de Jordaan, als mandaatgebied bezetten. Officieel werd het 'Britse bescherming' genoemd, maar de inwoners kenden geen echte onafhankelijkheid en de toeziende macht beschikte over het uiteindelijk beslissingsrecht. Het land werd in 1921 opgedeeld in enerzijds West-Palestina en anderzijds in een oostelijke staat, genaamd Jordanië. Kort daarna werden de grenzen van Palestina voor Joodse immigranten

gesloten. Ondanks deze tegenslagen werd de staat Israël toch een realiteit toen de nieuw opgerichte VN zich in 1947 voor een deling van West-Palestina in een Joodse en een Arabische staat uitsprak.

Het waren een dertigtal heel bewogen jaren voor het Joodse volk. Zes miljoen van hen werden door nazi-Duitsland vermoord, vele van de overlevenden, vooral uit Oost-Europa, emigreerden na de bevrijding, naar Israël. De nazivervolging en het lijden van de Joden waren er de oorzaak van, dat de volkerengemeenschap in 1947 toestemde in een eigen staat voor Joden. In de nu volgende hoofdstukken wil ik onderzoeken hoe die slachting tijdens de Tweede Wereldoorlog mogelijk is geworden.

POLEN I

Aangezien met de Duitse inval in Polen op 1 september 1939 het Europese conflict tussen Engeland en Duitsland is begonnen, is het zeer belangrijk om een juist inzicht te krijgen betreffende de voorgeschiedenis van Polen en het Poolse volk in de 20ste eeuw. Meestal wordt het Polen van 1939 afgeschilderd als een parlementaire democratie en als eerste slachtoffer van het brute nazigeweld. Wanneer we echter het ontstaan van Polen in de 20ste eeuw in ogenschouw nemen, dan komt in feite een ander beeld tevoorschijn. Dan zien we een trots volk dat eindelijk, sinds de laatste deling van Polen in 1795, de kans krijgt zich te wreken op zijn twee grote buurvolkeren, namelijk Duitsland en Rusland en zich tegelijkertijd weet

op te werpen als de verdediger van andere Slavische volkeren zoals de Litouwers, Wit-Russen en Oekraïners. Winston Churchill schreef in zijn memoires weinig lovende woorden over dit Polen:

*"Het is een geheimzinnige tragedie der Europese geschiedenis: diezelfde Polen, die individueel genomen, tot elke heroïeke daad in staat en begaafd, onverschrokken en innemend zijn, leggen bij herhaling op bijna elk gebied van hun nationaal bestaan zulke ingekankerde gebreken aan de dag! Roemrijk in hun revoluties en hun ondergang, **laaghartig en schaamteloos** in hun overwinningen..."*

Deze woorden van Winston Churchill doelen op de periode van 1938 en 1939 toen Polen zijn deel van de Tsjechische buit binnenhaalde. In feite zijn zij door hun verdrag met nazi-Duitsland in 1934 mee de oorzaak van de ontmanteling van de Tsjechoslowaakse staat en het daardoor ontstane conflict met Engeland. De houding van Engeland tegenover Duitsland werd namelijk bepaald door de wijze waarop de Tsjechische rompstaat uiteenspatte in maart 1939. Nadat het Duitstalige Sudetenland van de Tsjechen werd afgenomen in oktober 1938 zien we dat Polen, als één der aasgieren, eveneens zijn deel van de Tsjechische veelvolkerenstaat opeiste: namelijk het gebied van Teschen met zijn voornamelijk Poolse bevolking. Wanneer dan de Slowaken hun onafhankelijkheid uitroepen in maart 1939, neemt Duitsland de gelegenheid te baat om de rest van de

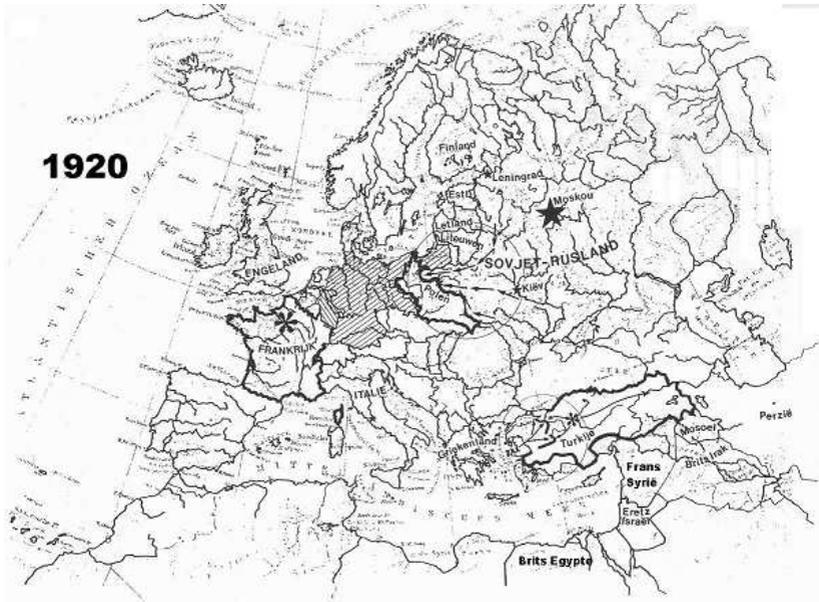

Tsjechische staat te bezetten. Als daarna Polen zelf aan de beurt komt in de zomer van 1939, krijgt het van Engeland garanties die in wezen alleen een echte democratie toekomen. In heel de geschiedenis van Polen is er nooit

een nationaalgeografische natuurlijke eenheid geweest. Binnen zijn grenzen hebben steeds talrijke niet-Poolse bevolkingsgroepen geleefd. Bij de proclamatie van de Poolse staat op 3 november 1918 en het aan de macht komen van Pilsudski, meent het jonge Polen zijn kans te zien om tegelijk zijn heerschappij te vestigen over niet-Poolse gebieden. Het oorspronkelijke Polen van 1918 omvatte als staatsgebied het congres-Polen en West-Galicië. Daaropvolgend werd heel Oost-Galicië bezet en in 1919 de Corridor verkregen. Duitsland moest deze corridor naar de Baltische Zee afstaan aan Polen, volgens de bepalingen van het vredesverdrag (?) van Versailles: 11 % van de bevolking van Polen werd hierdoor Duits (zie kaart blz. 12). Uit het gebied van Posen en Pommeren dat bij Polen kwam, vluchtten toen al 840.000 Etnische Duitsers, wat de Duitse bevolking in Polen terugbracht tot 6 % (volkstelling van 1931). De gebiedshonger van Polen was hiermee nog niet gestild en in 1920 zou de Pools-Russische oorlog uitbreken. Weer zag Polen zijn kans schoon, om vanwege de Russische burgeroorlog, gebiedswinst in oostelijke richting te verkrijgen. De geallieerden hadden de 'Curzonlijn als oostgrens tussen Polen en Rusland getrokken. De Curzonlijn volgde de taalgrens tussen Polen en Russen. De huidige grens van Polen met Wit-Rusland en Oekraïne loopt opnieuw langs deze lijn. Deze demarcatielijn hield de Polen niet tegen om na hun verbond met de anticommunisten in Oekraïne tot Kiev op te rukken en het op 5 mei 1920 in te nemen. Pilsudski is in dit stadium voorstander van een Litouws-

witRoethenisch-Oekrainse federatie onder Poolse leiding, de grenzen van 1772 komen in zijn gedachten... en liggen ook binnen de mogelijkheden. Bolsjewistisch Rusland herstelt zich echter en begint in deze periode beslissend de 'witten' (=antibolsjewistische legers) te verslaan. De Engelse en Franse geallieerden die in 1918 de Russische Zwarte Zee-havens bezet hebben en eveneens in het hoge noorden bij Moermansk en Archangelsk geland zijn, om de opstandelingen te ondersteunen, trekken zich vanaf april 1919 terug. Hierop volgt een offensief van het 'Rode Leger' dat de Polen terugwerpt en zelfs in het eigenlijke Polen tot aan de Weichsel doordringt en Warschau bedreigt. In augustus 1920 doet zich een crisis voor met de Russische troepen in de voorsteden van Warschau en wordt er gevreesd voor het voortbestaan van de Poolse staat. Het is het cavalerieleger o.l.v. Budianny dat de successen op zijn naam krijgt. Maar dan komt de omwenteling, het wonder van de 'Weichsel' zoals het tegenoffensief de geschiedenis is ingegaan. Vanuit het zuiden rukken de Polen o.l.v. Pilsudski op, geadviseerd door de Franse generaal Weygand en een Britse missie o.l.v. Lord d'Abernon, en verslaan de Bolsjewistische legers. Deze worden teruggedrongen, wat resulteert in de wapenstilstand van 12 oktober 1920. De geboden Franse hulp leidt aldus tot een officieel Pools-Frans verdrag, dat op 19 februari 1921 te Parijs ondertekend wordt. Dit verdrag is in feite een bezegeling van een toestand die al bestond door de Franse hulpverlening aan de jonge staat. Frankrijk achtte het in zijn belang Duitsland met

geallieerde staten te omringen en zo een mogelijk hernieuwd Duits militair optreden te voorkomen. **Op 18 maart 1921 werd te Riga, in Letland, een vredesverdrag tussen Polen en Sovjet-Rusland gesloten.** De Russen stemden erin toe dat de Poolse grens verder naar het oosten opgeschoven werd. De Bolsjewistische regering wou eerst en vooral orde op zaken stellen in eigen land alvorens opnieuw buiten de grenzen te treden. Daarom stemden zij toe aan de Poolse eisen en gingen grote delen van Wit-Rusland en Oekraïne naar Polen. Het was heel naïef van de Polen te denken dat deze gebiedswinst blijvend geaccepteerd zou worden door de Russen. In 1939 was de tijd rijp dit verloren gebied terug te eisen. De gebiedshonger en drang naar macht van Polen waren intussen nog niet geluwd. In oktober 1920 hadden de Polen het Wilna (Vilnius)-gebied van Litouwen bezet. De Litouwers moesten noodgedwongen hun hoofdstadadministratie van Vilnius naar Kaunas verplaatsen. In 1921 krijgt Polen het Opper-Silezische gebied van Duitsland. Dit ondanks de verkiezing, waarin 60 % der inwoners voor Duitsland kiezen. De grenzen van Polen liggen nu vast tot de crisis van 1939. Bij de volkstelling van 1931 blijkt dat op 1000 inwoners er slechts 692 autochtone Polen zijn, daarnaast 143 Oekraïners, 39 Wit-Russen, 39 Duitsers, 78 Joden en 9 anderen. Het zal als een gevolg van de meer dan 30 % minderheden zijn, dat Polen in 1939 opnieuw tussen Rusland en Duitsland zal worden verdeeld.

TURKIJE

De Turkse bevrijdingsoorlog van 1920 tot 1923 is een van die conflicten, vlak na de Eerste Wereldoorlog, die net als de Pools-Russische oorlog, vandaag weinig bekend zijn. Op hetzelfde ogenblik dat het nieuwe Polen met Rusland slaags geraakt, zien we dat de Turken zich losmaken van de Ottomaanse erfenis en o.l.v. Moestafa Kemal Pasja hun jonge staat vestigen. De Turkse staat moet men op dit moment als een rompstaat beschrijven. De overwinnende geallieerden, met Engeland en Frankrijk voorop, gevolgd door Italië en Griekenland, hadden elk hun deel van het Ottomaanse Rijk genomen en een zuiver Turks gedeelte overgelaten. Daarnaast was aan

Armenië en Koerdistan onafhankelijkheid verleend.

Turkije onderging aanvankelijk zijn noodlot. De Grote Vloot van de geallieerden voer in 1918 de Bosporus op en dicteerde de vrede aan het Ottomaanse Rijk.

Istanboel werd door Fransen en Britten bezet. De Italianen landden in Antalya en bezetten aldus eveneens een gedeelte van Turkije. De Grieken landden in Smyrna en bezetten de gehele provincie. Opgemerkt dient te worden dat in dit gebied een groot aantal Grieken woonden. Hun aantal moet ongeveer 1,7 miljoen geweest zijn.

De niet-Turkse gebieden in Arabië waren al bezet tijdens de Eerste Wereldoorlog. In 1916 hadden Fransen en Engelsen, het zogenaamde Sykes-Picot-akkoord getekend, waarbij het Turkse Rijk in Arabië onder hen verdeeld werd. Mesopotamië en Palestina werden toegewezen aan Engeland en Syrië aan Frankrijk. Dit was in strijd met de gedane beloften aan Joden en Arabieren die onafhankelijkheid beloofd waren.

Deze gehele ontwikkeling heeft het ontstaan van de Turksnationale beweging o.l.v. generaal Moestafa Kemal Pasja tot gevolg. Ankara wordt uitgeroepen tot nieuwe hoofdstad van waaruit het verzet wordt georganiseerd. Aanvankelijk kreeg Griekenland nog de toelating van de 'geallieerde opperste krijgsraad' om de orde (?) in Anatolië te herstellen. Een Grieks leger rukt dan ook op naar Bursa en Sakarya maar wordt door de legers van Kemal Pasja teruggeslagen. Hierop volgen in 1921 ware veldslagen tussen Grieken en Turken.

Uiteindelijk zou het Griekse offensief ineens storten en nam in 1922 het Turkse leger Smyrna in, dat sindsdien Izmir genoemd wordt. In oktober 1922 volgt een wapenstilstand waarop in 1923 **de vrede van Lausanne** getekend wordt. Door de ondertekening van het vredesverdrag, verkrijgen de Turken opnieuw Oost-Thracië en het gebied rond Izmir.

Tot zo ver wat westelijk Turkije betreft. In Oost-Turkije kwam er in 1920 al een verdrag met Sovjet-Rusland, waardoor de Russen Erevan, de hoofdstad van Armenië verkregen, doch het eerder bezette Kars teruggaven.

De Turks-Russische grens is sindsdien zo gebleven. In het Zuiden trekken de Italianen en Fransen zich in de loop van 1921 terug. De Armeniërs, die tijdens de Eerste Wereldoorlog op een gruwelijke wijze door de Turken waren vervolgd, werden nu verder afgemaakt. Weer kwamen duizenden om het leven en slechts enkelen konden emigreren. Sindsdien is deze Turkse misdaad de wereld ingegaan als de eerste genocide van de twintigste eeuw. Een poging tot genocide waar in de wereld weinig aandacht aan geschonken werd, en die later Hitler aanzette om, wat de wereldopinie betrof, ongestoord plannen te maken tot kolonisatie van Oost-Europa en het verwijderen van de bevolking daar.

"Unsere Stärke ist unsere Schnelligkeit und unsere Brutalität. Dschingis Chan hat Millionen Frauen und Kinder in den Tod gejagt, bewußt und fröhlichen Herzens. Die Geschichte sieht in ihm nur den großen Staatengründer. Was die schwache westeuropäische

*Zivilisation über mich behauptet, ist gleichgültig. Ich habe den Befehl gegeben – und ich lasse jeden fusilieren, der auch nur ein Wort der Kritik äußert – daß das Kriegsziel nicht im Erreichen von bestimmten Linien, sondern in der physischen Vernichtung des Gegners besteht. So habe ich, einstweilen nur im Osten, meine Totenkopfverbände bereitgestellt mit dem Befehl, unbarmschuldig und mitleidslos Mann, Weib und Kind polnischer Abstammung und Sprache in den Tod zu schicken. Nur so gewinnen wir den Lebensraum, den wir brauchen. **Wer redet heute noch von der Vernichtung der Armenier?***

Adolf Hitler, 22 augustus 1939.

DUITSLAND

De 'vrede' die aan Duitsland opgelegd werd door Frankrijk en Engeland droeg het zaad in zich van een tweede oorlog. Vooral Frankrijk heeft twintig jaar na 1918 een hoge prijs betaald voor zijn onverbiddelijke houding tegenover een overwonnen volk. Men kan niet ongestraft een volk van 65 miljoen mensen tot diep in zijn ziel vernederen en ook nog eens uithongeren. In het oorlogsmoede Duitsland van november 1918 was revolutie uitgebroken en werd om een wapenstilstand verzocht. Basis waren de Veertien punten van President Wilson van de VS, die in januari 1918 waren afgekondigd. Afschaffing van de geheime diplomatie, vrije zee, vrije wereldhandel, bewapeningsbeperking, regeling van de koloniale afspraken mede volgens het

recht van zelfbeschikking der volkeren, ontruiming van Rusland door de Centrale Mogendheden, herstel van België, teruggave van Elzas-Lotharingen, vastlegging der Italiaanse grenzen volgens het nationaliteitenprincipe, vrije autonome ontwikkeling voor de volken van de Donaumonarchie, ontruiming van Roemenië, Servië,

Montenegro, onafhankelijkheid van Turkije, openstelling der zee-engten, autonomie voor de niet-Turkse volkeren van het Ottomaanse Rijk, stichting van een onafhankelijke Poolse staat met vrije toegang naar de zee, stichting van een Volkenbond. Daar bovenop **werd Duitsland verantwoordelijk gesteld voor het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog** en werden enorme herstelbetalingen geëist die het land in korte tijd tot de bedelstaf brachten. Het leger werd afgeschaft en/of verminderd tot 100.000 man, amper voldoende als politiemacht. Tot 50 km over de Rijn in oostelijke richting moesten alle verdedigingswerken gesloopt worden en het Rijnland gedemilitariseerd. Zo dacht Frankrijk zijn oostgrens te kunnen beschermen.

Dit alles maakte deel uit van het 'vredesverdrag' van Versailles, zo genoemd naar de plaats van onderhandeling in de Spiegelzaal van het Paleis van Versailles. Al de overwinnende staten hadden hun gedelegeerden, als aasgieren belust op hun deel van de buit, hier naartoe gestuurd. De buit betrof grond en geld; er moest een heel Duits koloniaal rijk verdeeld worden! De Grote Vier, zoals ze genoemd werden, waren de VS, Frankrijk, Engeland en Italië. Deze werden gevolgd door de kleinere naties die eveneens hoopten op een stuk van de buit. De Duitse koloniën in Afrika, werden verdeeld tussen Engeland en Frankrijk, zij het dan onder de noemer 'mandaatgebieden'. **De Belgen** verkregen als buit Ruanda-Burundi in Duits Oost-Afrika. Met het feit dat het de Belgen waren die met de bezetting van Tabora in 1916

Oost-Afrika op de Duitsers veroverd hadden, werd geen rekening gehouden. In Europa verkreeg Frankrijk twee Duitssprekende provinciën, namelijk Elzas en Lotharingen. Het was de strijd om het bezit van deze twee provincies die de Eerst Wereldoorlog deed ontbranden. Deze landen maakten sinds de 17de eeuw deel uit van Frankrijk, dat het verlies van dit gebied in 1870/1871 aan de nieuwe Duitse natie onder Bismarck nooit aanvaard had. Met alle middelen¹ werd dan ook aan een revanche gewerkt die in 1914 in de Eerste Wereldoorlog ontaardde.

België verkreeg op de conferentie in Versailles het gebied van **Eupen-Malmedy**, Denemarken noordelijk Sleeswijk Holstein.

De ergste verminking was die toegebracht door de nieuwe staat Polen. Dwars door Duits gebied kreeg Polen een corridor naar de Baltische Zee. Danzig in Oost-Pruisen werd geïnternationaliseerd en moest als vrijhaven voor de Polen dienst doen. Dit Danzig zou twintig jaar later door een vernieuwd, en versterkt Nationaal-socialistisch Duitsland, teruggeëist worden en zou zo het Tweede Europese Conflict doen losbarsten. Hoewel niet in Versailles overeengekomen, werd later in 1923 het Memelland van Oost-Pruisen aan Litouwen geschonken, dat het eerder bezet had.

Een ander deel van de buit was geld. Duitsland werd veroordeeld tot herstelbetalingen die het land op korte tijd

¹ J.H.J. Andriessen, De Andere Waarheid, 1998

tot het failliet brachten. Wanneer even later Duitsland stopte met betalen, rukten in januari 1923 Franse troepen het Rijnland binnen. Verder werden de geallieerde overwinnaars, met Frankrijk op kop, gedreven door haat. Zij hebben Duitsland willen vernietigen; de bestaansbronnen, de economie, de eer, de menselijkheid en de zedelijkheid door de opgelegde armoede en de terreur van de bezetting. Gedurende deze periode werd de Nationaalsocialistische partij in Duitsland opgericht met als één der eerste leden Adolf Hitler. Het vernederde en hongerende Duitsland was rijp voor extreme oplossingen die het verloop der geschiedenis sterk zouden wijzigen. Tegenwoordig, bijna 90 jaar na Versailles en 62 jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog kan men objectief stellen dat Frankrijk en Engeland in 1918 dé blunder van de 20ste eeuw gemaakt hebben. Men kan de Tweede Wereldoorlog gerust het 'onnodige conflict' noemen, en dan vooral wat betreft het conflict tussen Engeland en Duitsland, dat de eerstgenoemde zijn machtspositie in de wereld gekost heeft. Indien Frankrijk zich in 1918 soepeler en verzoenend had opgesteld, hadden deze duistere machten nooit vat op het Duitse volk kunnen krijgen. Integendeel; een democratische Duitse staat had al deel kunnen uitmaken van een Europese Gemeenschap. EU en NATO hadden 90 jaar geleden al in één of andere vorm een feit kunnen zijn. Dit was de verdienste van de VS o.l.v. president Wilson. Wilson heeft zich fel tegen de Franse eisen verzet en trok zich teleurgesteld van de vredesconferentie terug.

Resultaat hiervan voor de volgende 20 jaar, was de zogenaamde 'isolatiepolitiek' van Amerika ten opzichte van het Euraziatische continent. Bij de Volkerbond, door de overwinnende geallieerden opgericht, ontbrak het Amerikaanse lidmaatschap. Deze Volkenbond, met zetel in het neutrale Zwitserland, zou later machteloos blijken te zijn tegen de nieuwe agressors, het fascistische Italië voorop.

ITALIE

Italië had als teleurgestelde geallieerde de vredesconferentie verlaten. Aanvankelijk was Italië met beloofde gebiedswinst het Eerste Wereldoorlog conflict aan de zijde van de geallieerden binnengelukt. Bij de vredesconferentie en verdeling van de buit voelde Italië zich bedrogen. Dit, samen met de interne crisis, leidde tot een verdeeldheid bij het volk. In dit klimaat werd de fascistische partij opgericht, gevolgd door de bekende 'Mars op Rome'. Het Italië dat zich de daaropvolgende jaren zou manifesteren, zou mee de aanleiding zijn tot het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog. Italië kreeg Zuid-Tirol, Istrië en de haven Zara, aan de Adriatische kust van Joegoslavië. Daarenboven werden de eerder bezette Dodekanessos met Rhodes aan Italië geschonken en landden Italiaanse legereenheden in Anatolië-Turkije. Deze laatste gebiedsuitbreiding mislukte echter als een gevolg van het opkomen van een nieuwe Turkse staat. In de loop van 1921 trokken de Italianen zich uit Turkije terug. Een verdere drang naar gebiedsuitbreiding bleef in

het fascistische Italië bestaan, vooral dan rond de Middellandse Zee dat het tot een Italiaanse binnenzee wilde veranderd zien. Mussolini, uitgeroepen tot 'Duce del Fascismo', streefde ernaar het oude Romeinse Rijk te hervestigen. Deze politiek bracht voortdurend spanningen teweeg met Griekenland en Joegoslavië. In 1935 breidde Italië zijn overzeese gebied verder uit met de bezetting van Abessinië, het enige nog niet gekoloniseerde land in Afrika. Bij het uitbreken van de Spaanse burgeroorlog steunde Mussolini, samen met Duitsland, de Spaanse fascistten o.l.v. Franco. Dit alles, samen met een agressiepolitiek in de Middellandse Zee, dwarde Italië haast automatisch in de richting van een samenwerking met Nazi-Duitsland. Zijn twee grote rivalen in de Middellandse Zee waren Frankrijk en Engeland die, met uitzondering van Libië, de ganse Noord-Afrikaanse kust beheersten. Italië is tijdens de Tweede Wereldoorlog een papieren tijger gebleken, in feite, een blok aan het been van Duitsland. Dit was echter in de jaren twintig en dertig nog niet bewezen en daarom was, op de kaart van Europa bekeken, de 'AS' Rome-Berlijn in Centraal-Europa, een macht die haar wil kon opleggen aan de omringende staten. Voorbeeld is de geforceerde deling van Tsjecho-Slowakije in München in 1938.

MACHTSOVERNAMES IN DUITSLAND

In januari 1933 vindt in Duitsland de 'machtsovername' door Adolf Hitler plaats. President Hindenburg benoemt de

parlementair verkozen Hitler tot Rijkskanselier en zo begint de nationaalsocialistische periode voor Duitsland. Over deze periode als aanloop tot het Europese conflict dat in 1939 zal beginnen, zijn al heel wat werken verschenen en daarom is het niet mijn bedoeling om dieper op deze zaak in te gaan. Eén ding staat vast, door het aan de macht komen van Hitler is een afrekening met het vredesverdrag van Versailles nog slechts een kwestie van tijd. De volledige machtsovername was in minder dan twee jaar een feit. Eerst brandde het Rijksdaggebouw onder verdachte omstandigheden af. De schuld werd bij de communisten gelegd en Hitler vroeg en kreeg daarop volmachten van het parlement om het rode gevaar te keren. Volmachten die hij overigens nooit meer heeft afgestaan. Het jaar daarop stierf de Duitse president Hindenburg en Hitler verenigde met dezelfde volmachten de twee ambten van president en kanselier in zijn persoon. De Reichswehr, de latere Wehrmacht, stond bij deze actie, in wezen een staatsgreep, aan zijn zijde. Hen was beloofd de enige wapendrager van de natie te worden en de S.A.² gekortwiek. Een zoveelste belofte die later door de bewapende of Waffen-SS³ zou gebroken worden. De eerste bewindsjaren van 1933 tot 1938 worden gebruikt om terdege orde op zaken te stellen. De economische crisis met zes miljoen werklozen eist een drastische aanpak. Elke oppositie in Duitsland wordt

² Sturm Abteilung – de knokploeg van de nazi's.

³ S.S. Schutz Staffel – aanvankelijk de lijfwacht van Hitler

monddood gemaakt en het volk geestelijk rijp gemaakt om een heerserspositie in Europa in te nemen. In 1935 wordt al officieel een dienstplicht ingevoerd en de 'Wehrmacht' uitgebreid. Daarna volgen de 'Luftwaffe' en de 'Kriegsmarine'. Samen vormen zij de drie takken die binnen korte tijd niet-Duitse volken de les zullen spellen. In 1936 al krijgt de wereld, met de Olympische Spelen in Berlijn, een herboren Duitsland te zien. Achter de schermen zijn de eerste concentratiekampen opgericht waarin de halsstarrige oppositie terechtkomt. De nazi-ideologie neemt stelselmatig bezit van de Duitse geesten en een volk van meer dan 65 miljoen mensen wordt klaargestoomd voor oorlog.

De eerste doelstelling echter is alle Duitssprekenden van Europa binnen één natie te brengen. "Ein Volk, Ein Reich, Ein Führer" is het motto. In 1938 acht Hitler zich sterk genoeg om zijn eerste territoriale eisen te stellen in Europa, en zowel Frankrijk als Engeland te trotseren.

Wanneer we tegenwoordig geconfronteerd worden met journaalbeelden van het Wenen van 1938, waar Hitler triomfantelijk door de bevolking ingehaald werd, dan bemerken we hoe hier een volk collectief rijp was gemaakt voor de 'Nieuwe Orde'. Een kwart miljoen Oostenrijkers stonden samengedromd op de Heldenplatz in het centrum van Wenen en schreeuwden hun kelen hees voor hun redder Adolf Hitler. De overwinnende geallieerden van 1918 hadden kolossale fouten gemaakt, waardoor het Oostenrijkse volk in de armen van een Groot-Duitsland werd gejaagd.

Waar Bismarck er in de 19de eeuw niet in slaagde om toen al één Groot-Duitsland te creëren, met Oostenrijk erbij, lukte dit Hitler in 1938 wel. Op de kaart van Europa zien we welke landen zich onmiddellijk door deze groeiende macht in Centraal-Europa bedreigd voelden; Polen en Tsjecho-Slowakije, beiden met een grote Duitse minderheid binnen hun grenzen.

Door de aanhechting van Oostenrijk werden ongeveer zeven miljoen mensen toegevoegd aan de bevolking van Duitsland. Frankrijk met slechts 42 miljoen inwoners kwam hierdoor sterk in de minderheid. Het Oostenrijk van na de eerste wereldoorlog kan als een rompstaat beschreven worden. De benaming rompstaat is op zijn plaats aangezien de geallieerden de Oostenrijks-Hongaarse Donau-monarchie opgedeeld hadden in deels nieuwe landen en deels door grote toevoegingen aan Balkengeallieerden zoals Roemenië en Servië. Zo verdubbelde Roemenië zijn grondgebied met miljoenen Hongaren en Duitsers binnen zijn grenzen. Servië verkreeg Kroatië, Bosnië, Montenegro en een belangrijk deel van Slovenië, en werd hierdoor een veelvolkerenstaat onder Servische heerschappij vanuit Belgrado. Hongarije werd, net zoals Oostenrijk, herschappij tot een rompstaat, met grote aantallen Hongaren buiten haar grenzen onder Tsjechische, Roemeense en Servische overheersing. In feite schiep men vier nieuwe meervolkenstaten door die ene grote meervolkenstaat Oostenrijk-Hongarije te liquideren.

De prijs hiervoor werd in de periode 1939/1941

betaald toen Duitsland Oost-Europa binnen zijn invloedssfeer bracht en dit met instemming van de door Tsjechen, Polen en Serviërs onderdrukte volken. Wat Oostenrijk betreft wil ik nog opmerken dat de Anschluss met de goedkeuring⁴ van de leiding van de Rooms-katholieke kerk gebeurde. Op dezelfde dag dat de Wehrmacht binnenmarcheerde, betuigde de aartsbisschop zijn steun aan Hitler. De leider van een totalitair geregeerd land, waar de oppositie in concentratiekampen zat. Dit is hetzelfde land waar in 1935 rassenwetten waren afgekondigd met als een gevolg dat de Joden op alle terreinen van het leven geboycot werden. Met het referendum over de Anschluss van april 1938, waarbij meer dan 90 procent van de Oostenrijkers 'Ja' stemden, had de Rooms-katholieke leiding de bevolking de zondag voordien vanaf de kansel geadviseerd om 'Ja' te stemmen.

TSJECHIE & SLOWAKIJE

Na de inlijving van Oostenrijk in het Groot-Duitse Rijk in maart 1938 werd de aandacht daarna haast automatisch gericht op Tsjecho-Slowakije dat ongeveer 3 miljoen Duitsers (Oostenrijkers) (22,9 % van de bevolking) binnen haar grenzen had. Tsjecho-Slowakije was in 1938 exact 20 jaar oud en was als staat tot stand gekomen na de wapenstilstand van Oostenrijk en Duitsland in

⁴ Robert E. Herzstein, WALDHEIM De ontbrekende jaren, In Hitlers Ostmark, 1988

november 1918. Aan de Tsjechen, een bevolkingsgroep van ca. 7 miljoen zielen en één van de vele volken binnen de Oostenrijkse Donaumonarchie, was door de geallieerden onafhankelijkheid beloofd. In plaats van echter een Tsjechische staat te vormen langs grenzen die gelijk liepen met de nationaliteitengrenzen - lees taalgrenzen - besloot men op de vredesdiktaatconferentie van 1919 in Parijs het inmiddels bezette Sudetenland te erkennen als behorend tot de Tsjechische staat. De gedachte hiertoe was een 'Boheemse vesting' te creëren, die Duitsland in het oosten moest bedwingen. Frankrijk vormde op deze manier bevriende staten die Duitsland in Oost-Europa omsingeld hielden. Rusland was namelijk in 1917 als bondgenoot weggefallen door de Bolsjewistische revolutie, en daarom hoopte men op de Tsjechen en de Polen om in de toekomst de rol van het tsarenrijk over te nemen en Duitsland op twee fronten te bedreigen.

Ik zal verderop aantonen dat deze rol, toebedeeld aan Tsjechen en Polen, niet vervuld werd en dit als gevolg van het opportunistische Polen, dat in 1934 met Duitsland een niet-aanvalsverdrag sloot en zelfs in 1938 haar deel van de Tsjechische koek ontving. Maar de Tsjechenstaat, in 1918/1919 opgericht, zou ook nog andere volken binnen haar grenzen hebben. Vooreerst nog 2,5 miljoen Slowaken, waarnaar het land werd genoemd: Tsjecho-Slowakije. Daarenboven bestond de bevolking nog uit 5,5 % Hongaren, 0,5 % Polen en 3,4 % Roethenen. Dat er meer Duitsers dan Slowaken binnen de grenzen leefden, was geen hinderpaal om het land Tsjecho-Slowakije te

noemen, zo de overwonnen volken van 1918 negerend. Niettemin had de Tsjechoslowaakse staat zich tijdens de eerste 20 jaren van zijn bestaan weten te bevestigen: het was redelijk ongehavend door de wereldcrisis van 1929 geraakt en was de 'enige' democratie in Oost-Europa in 1938, zij het dan voor de Tsjechen. In 1938 werd door Groot-Duitsland aan Frankrijk de rekening gepresenteerd, dat nu het Sudetenland opeiste voor het 'Reich'. 'Heim ins Reich' was de slagzin die later eveneens op andere landen zoals Litouwen en Polen zou toegepast worden. Adolf Hitler maakte gebruik van de onvrede van de Sudeten-Duitsers en stimuleerde deze onrust, met als gevolg enorme spanningen binnen Tsjecho-Slowakije in de zomer van 1938. De Tsjechische regering weigerde aan de Duitse eisen te voldoen en mobiliseerde. Duitsland dreigde met agressie zodat Frankrijk en Engeland, bondgenoten en stichters van de Tsjechische staat, dienden op te treden. Deze landen echter, en dan vooral hun regeringen, ontbrak het aan moed om hun garanties aan Tsjecho-Slowakije te honoreren en besloten te onderhandelen met nazi-Duitsland. Bijkomende reden was dat Engeland na 1918 zijn leger verwaarloosd had. Met twee divisies⁵ en honderdvijftig vliegtuigen moest het Tsjecho-Slowakije aan Hitler overlaten.

München, in Zuid-Duitsland, werd door de Duitsers uitgekozen als stad waar een conferentie werd

⁵ De Fabribeckers, 1966, De veldtocht van het Belgische Leger in 1940

georganiseerd door de vier groten: Engeland, Frankrijk, Italië en Duitsland, kwamen hier samen om het Sudetenprobleem op te lossen. De Tsjechen waren niet uitgenodigd, evenmin als de Russen en de Amerikanen, deze laatsten trokken zich ver over de Atlantische Oceaan, in wezen weinig van 'Europa' aan. Opmerkelijk is wel dat juist deze vier landen het voor het zeggen hadden in de wereld. Zeven jaar later zouden de VS en Sovjet-Rusland deze positie overnemen.

Het resultaat van de conferentie was dat op 1 oktober 1938 het Sudetenland naar Groot-Duitsland ging en dat de 'Wehrmacht' deze gebieden kon betreden. Frankrijk en Engeland zwichtten voor de Duitse druk en gaven hun goedkeuring tot het losmaken van de 'Boheemse vesting' in het voordeel van Groot-Duitsland. Zij verwachtten dat de rest van de Tsjechische staat zou overleven en dat het Sudetenland de laatste territoriale eis van Hitler-Duitsland zou zijn. Wat eigenlijk te voorspellen was, was dat de Tsjechische rompstaat daarop binnen de zes maanden uit elkaar viel. De Hongaren, gesteund door Duitsland, eisten en kregen de Hongaarssprekende gedeelten van Tsjecho-Slowakije. Polen eiste het gebied van Teschen van Tsjechoslowakije en marcheerde hier in oktober 1938 binnen. Winston Churchill laat zich in zijn memoires kritisch uit tegenover dit Polen. Tijdens de crisis was in Warschau de deur dichtgegooid voor de neus van de Franse en Britse ambassadeurs, en werd hen zelfs de toegang tot de Poolse Minister van Buitenlandse Zaken geweigerd. Onverbidde hebben de Polen zich als

aasgieren op het Tsjechische karkas gestort. De climax kwam wanneer de Slowaken, door Duitsland uiteraard aangemoedigd, op hun landdag in maart 1939 hun onafhankelijkheid van de Tsjechen uitriepen en Duitsland hierop de rest van Tsjechië opslokte. Op 15 maart 1939 reden Duitse legereenheden Praag binnen en werd het 'protectoraat' over Bohemen en Moravië geproclameerd. De onafhankelijkheid van Slowakije werd door Duitsland erkend en door hen in 'bescherming' genomen. Later zou Slowakije aan de zijde van Duitsland in 1941 aantreden in de strijd tegen Sovjet-Rusland. Het nefast resultaat van de wijze waarop de Tsjechische staat spontaan ontmanteld werd, was de houding van de Engelse regering tegenover Hitler-Duitsland. Voor de Britse regering was dit een slag in het gezicht haar toegebracht door Duitsland, het land dat zij honderd percent verantwoordelijk hield voor het gebeurde. Weinig of niets afwetend van wat er leefde in Oost-Europa, hadden zij zelf het hek van de dam genomen door toe te staan dat het Sudetenland werd afgescheurd van de Tsjechische staat. In dit stadium besloot Engeland geen verdere uitbreiding van Duitsland toe te staan en bij een volgende overtreding van het Verdrag van Versailles zou oorlog onvermijdelijk zijn. Diezelfde Polen, die in oktober 1938 mee de Tsjechische staat ontmanteld hadden, kregen nu van Engeland garanties tegenover Duitsland die tot oorlog moesten leiden. Polen had namelijk in maart 1939, één week na de bezetting van Praag, al een verzoek ontvangen tot terugkeer van Danzig naar Duitsland en tot